

MUNI
PED

Za bezpečným vzděláváním

Jak vytvořit prostředí bez projevů genderově podmíněného násilí, sexuálního obtěžování a sexismu

Obsah

- Definice genderově podmíněného násilí (GPN) a jeho projevy
- Právní rámec
- Mechanismy ohlašování a řešení GPN v organizaci
- Diskuse nad konkrétními příklady

Proč je důležité se genderově podmíněným násilím zabývat?

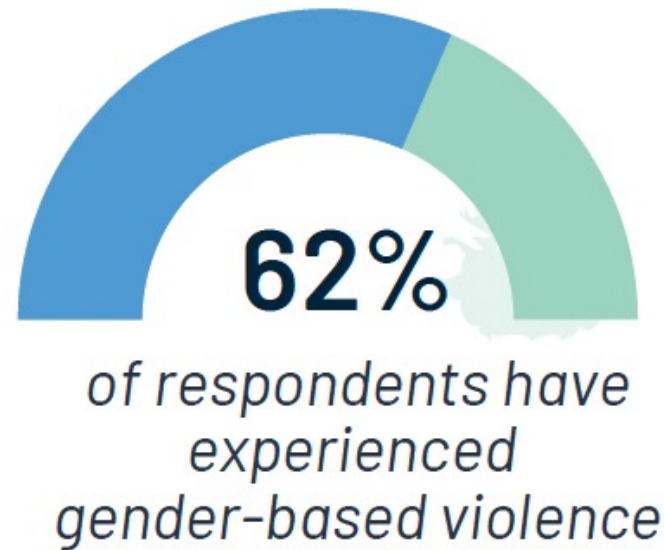
Genderově podmíněné násilí má závažné dopady na psychické zdraví a v důsledku i na studijní a pracovní výsledky lidí, kteří jej zažívají. Dopadá ale také na osoby, které jsou tomuto jednání vystavovány z pozice přihlížejících.

V důsledku tak genderově podmíněné násilí poškozují vysoké školy a výzkumné instituce jako celek, protože narušuje důvěru v jejich fungování a schopnost zajistit bezpečné podmínky pro studium a práci.

Specifika prostředí VŠ

- Akademické prostředí je silně **hierarchické**.
- **Mocenská nerovnováha** v rámci pracovišť, v pravomocích vyučujících vůči studujícím, mezi osobami v raných fázích vědecké dráhy a těmi zkušenějšími.
- Vysoká **koncentrace mladých lidí**, kde může docházet ke konzumaci alkoholu či jiných látek - podhoubí pro vznik různých forem vrstevnického násilí.
- Tlak na **udržování „dobrého jména“** jak institucí, tak jednotlivců, což může vést k utajování případů genderově podmíněného násilí.
- Genderově podmíněné násilí může mít výrazný **dopad na vzdělání a kariéru** jednotlivců.

Prevalence GPN (UNISAFE, 2022)

- přes 42 000 respondentů z evropských zemí
- častější u žen (66%) a osob z minoritních skupin (74 % nebinárních osob, 69 % osob z etnických minorit, 72% osob s chronickým onemocněním, 68 % LGBTQ+ osob)

Only 7% of students of students having experienced gender-based violence in the context of their institution have reported it

- 47 % osob incident nenahlásilo, protože si nebyli jisté, zda je incident dostatečně závažný
- 31 % osob chování neidentifikovalo jako GPN ve chvíli, kdy k němu došlo
- 26 % osob si myslelo, že se stejně nic nestane, i když případ nahlásí

Genderově podmíněné násilí na VŠ

– Násilí spojené s genderem, pohlavím či sexualitou

Sexuální obtěžování
Sexismus
Homofobie
Transfobie

Diskriminace
Nátlak
Zesměšňování
Podceňování
Rozdělování na základě
stereotypů

Projevy genderově podmíněného násilí

- Směřované na jednotlivce – zájem sexuální či erotické povahy směřovaný na konkrétní osobu, navazování vztahů, nevhodné dotazy na soukromý a intimní život
- Směřované na skupinu – sexuální vtipy či historky, zavádění řečí na osobní intimní témata, (benevolentní) sexismus

Proč se řešení nedaří?

- Zlehčování (nerozumíš vtipu, to musíš brát s nadhledem, tak je to všude, vždycky to tak bylo, chlapi jsou chlapi)
- Nenahlašování
- Mnoho mýtů (samy to chtěly, jsme přeci dospělí, chtějí někoho poškodit, démonizace obětí ...)
- Špatná zkušenost odjinud („začalo se to řešit a otočilo se to proti nám“)

Právní rámec

Není to otázka toho, kdo má smysl pro humor.

Masarykova univerzita je vázána mezinárodními úmluvami, národní legislativou a vnitrouniverzitními dokumenty.

- Listina základních práv a svobod
- Antidiskriminační zákon (Zákon č. 198/2009, Sb. o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací)
 - Diskriminaci je nejefektivnější a nejsnazší řešit preventivně.
 - Pokud k diskriminaci došlo, instituce své povinnosti prevence nedostála
- Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách
 - VŠ mají povinnost vytvářet bezpečné a nediskriminující prostředí ... pěstovat kulturní rozmanitost a vzájemné porozumění

Mechanismy na VŠ

- Nástroje pro **prevenci** genderově podmíněného násilí
- **Podpora a pomoc** osobám, které mu byly vystaveny
- Nástroje pro **řešení a postih** GPN

- Ve vztahu ke studujícím:
Disciplinární řízení
- Ve vztahu k zaměstnaným:
Pracovněprávní nástroje

Zaměstnané osoby

Studující

PREVENCE

- Osvěta
- Školení
- Zakotvení problematiky v dokumentech a normách VŠ – Etický kodex
- Veřejné deklarování postoje VŠ

Zákoník práce

- povinnost pracovat v souladu s pracovními předpisy
- manažerská práce vedoucích pracovišť

Informace na seznamovacích kurzech/setkáních
Prvákoviny
Atd.

Etický kodex MU

- 4.2 Respektují základní pravidla slušného chování v osobní komunikaci i korespondenci a projevují vstřícnost.
- 4.3 K ostatním se chovají uctivě a s respektem k jejich lidské důstojnosti a jejich roli v rámci univerzity. Nezneužívají svého postavení a vyhýbají se manipulativnímu jednání; rovněž očekávají čestný přístup od ostatních a netolerují případy manipulace a zneužívání moci.
- 4.5 Odmítají všechny formy obtěžování, šikany, vyhrožování, zneužívání, ponižování a diskriminace například na základě etnicity, náboženství, věku, pohlaví, genderu, sexuální orientace, politického přesvědčení či hendikepu.

Zaměstnané osoby

Studující

POMOC

- [Metodika](#) k řešení případů sexuálního obtěžování na MU
- Ochránkyně práv na MU
- [Sít' kontaktních osob](#) na jednotlivých součástech MU, SKAS
- [Psychologická pomoc](#)
- Spolupráce s externími organizacemi (Persefona)

Kontakty

- OCHRÁNKYNĚ PRÁV NA MU:
- JUDr. Eva Janovičová: ochrance@muni.cz

- KONTAKTNÍ OSOBY NA PDF MU:
- Jozef Miškolci, M.A., Ph.D.: jmiskolci@ped.muni.cz
- Mgr. Lenka Slepíčková, Ph.D.: slepickova@ped.muni.cz

Zaměstnané osoby

Studující

POSTIH

Trestněprávní rovina

- trestný čin proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti (Trestní zákoník, par. 186)
 - povinnost zabránit trestnému činu
 - součinnost s orgány činnými v trestním řízení

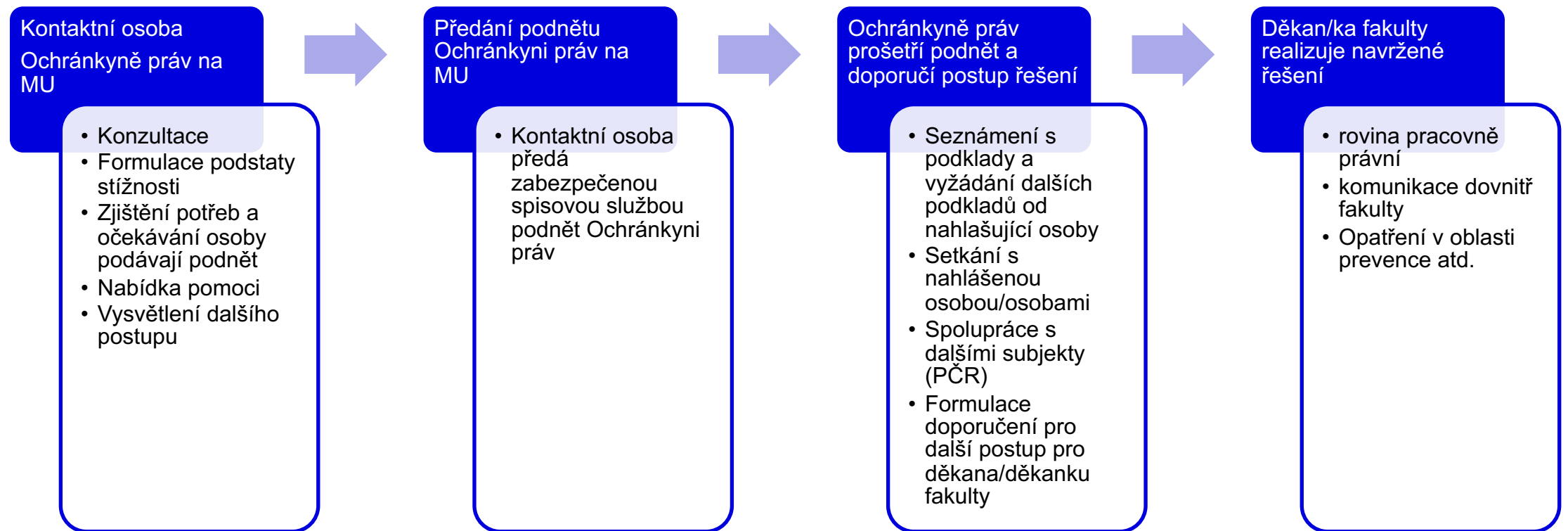
Pracovněprávní rovina

- vytýkáací dopis
- skončení pracovního poměru
- dočasné omezení práce původce jednání - převedení na jinou práci, práce není přidělována (tzv. překážky v práci na straně zaměstnavatele)

Disciplinární řízení

- GPN musí být zakotveno jako nežádoucí a sankcionovatelné jednání ve vnitřních předpisech (vnitřní předpisy VŠ, kolejni řády, studentské spolky, atd.)

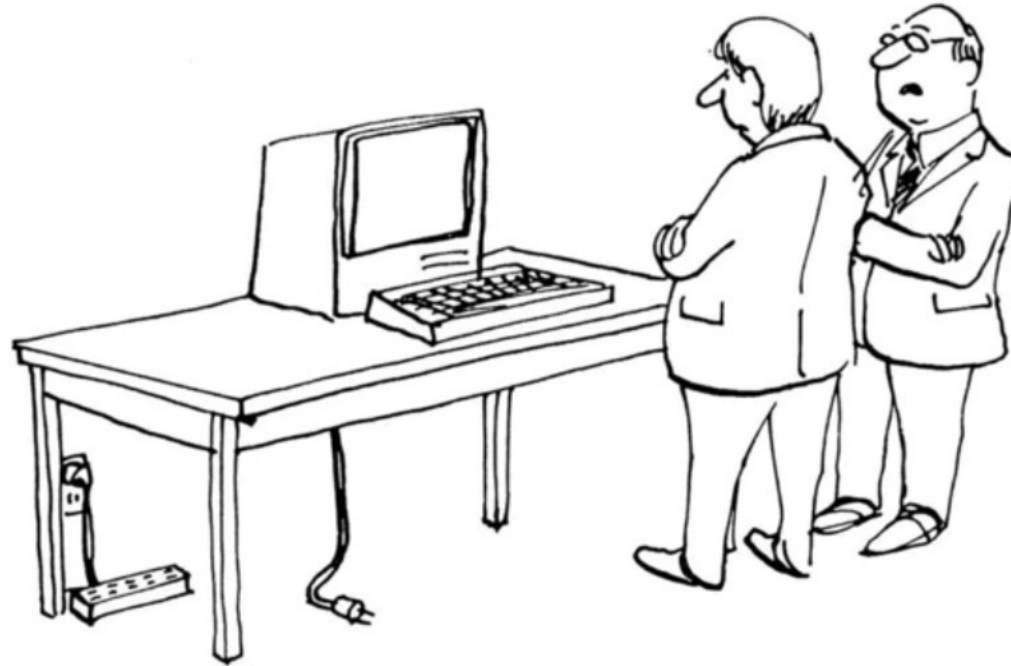
Proces nahlášení případu genderově podmíněného násilí

Kde to všechno najdu

- Na webových stránkách fakulty [ZDE](#)

Konkrétní situace

Zdroj: www.depositphotos.com

Video

- How NOT to sexually harass someone

<https://www.youtube.com/watch?v=TMfStd3v330>

- Patří sexualita do škol

<https://www.youtube.com/watch?v=rtQGyS3dd20&t=150s>

- Genderově citlivá škola

<https://www.youtube.com/watch?v=Q8vwq-BsKpo>

Literatura

- Poradenské centrum MU (2021) Metodika k řešení případů sexuálního obtěžování na Masarykově univerzitě. Online. Dostupné z <https://www.muni.cz/media/3547322/metodika-reseni-pripadu-sex-obtezovani.pdf>
- Smetáčková, I. A kol. (2019) Prevence sexuálního obtěžování ve státní správě. Příručka pro úřady. Online. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Aktuality/Prevence-sexualniho-obtezovani-ve-statni-sprave.pdf>
- Homfray, Š. (2022) Právní aspekty problematiky genderově podmíněného násilí na vysokých školách. Online. Dostupné z: <https://www.soc.cas.cz/publikace/pravni-aspekty-problematiky-genderove-podmineneho-nasili-na-vysokych-skolach>
- Mergaert, Lut, Marcela Linková, and Sofia Strid. (2023). Theorising Gender-Based Violence Policies: A 7P Framework. *Social Sciences* 12, no. 7: 385. <https://doi.org/10.3390/socsci12070385>
- UNISafe Project (2022) Recommendations for higher education and research institutions towards ending gender-based violence. Online. Dostupné z: <https://zenodo.org/records/8383063>
- Jarkovská, L., Lišková, K. (2021). Je to problém, když chodí učitel se studentkou. <https://a2larm.cz/2021/07/je-to-problem-kdyz-chodi-ucitel-se-studentkou/>